І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740 Тел. в Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 54. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 20-го БЕРЕЗНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, MARCH 20, 1959 No. 54. РІК LXVI.

ЗДА ПЕРЕВЕЛИ АТОМОВУ ЕКСПЛЬОЗІЮ НА ВИСОТІ 300 МИЛЬ ПОНАД ЗЕМЛЕЮ

Не зважаючи на спричинену експльозією тонку оболону радіяції понад землею, сам факт вибуху і його наслідки залишилися нерозкритими

Вашингтон. — Секретна спроба з атомовою експльозією на висоті понад 300 миль над землею була переведена З'єдиненими Державами ще у вересні минулого року. Факт цього вибуху залишався таємницею у ЗДА на протязі цілого півроку і, не зважаючи на те, що з допомогою цієї спроби здобуто важливі дані і для науки і для мілітарних цілей, як і на те, що експльозія витворила тонку оболону радіяції в понадземних просторах — ціла справа залишилася нерозкритою і наслідків цього вибуху не повелося виявити чужоземним дослідним стаціям. Здобуті з допомогою експльозії дані вказують на можливість широкого впливу атомових експльозій на радіо і радар і водночас із цим мають велике потенціяльне значення для оборонної протиракетної системи і для оборони країни з огляду на можливість своєчасного попереджування про ворожу ракетну атаку. З наукового погляду висліди цієї експльозії дають багато нових даних про земні магнетичні поля і про діяння радіяції в горішніх областях атмосфери і понад ними в міжплянетних просторах. Переведена експльозія була визначена в мілітарних і наукових колах, як „проєкт Арґус" і її вважають найбільшим науковим експериментом з усіх, переведених досі. Перевело цей експеримент командування фльоти під наглядом департаменту оборони й Комісії Атомової Енергії. З „проєктом Арґуса" були пов'язані три попередні атомові експльозії на Південному Атлантику. Над справою цього експерименту працювали і брали активну участь в його переведенні тисячі осіб, але — все ж таки — ціла справа залишалася секретною на протязі цілого півроку. Американська преса, не зважаючи на те, що вона мала інформації про відбування і здійснення „проєкту Арґус", здержувалася — з гляду на державний інтерес — від їх публікування. За проголошування повідомлень про факт експльозії були наукові кола, проти висловлювалися мілітарні і політичні чинники, вважаючи, що Совєти використають факт переведення атомової експльозії З'єдиненими Державами далеко від території і від відомих досі спробних атомових областей в політичній пропаґанді проти ЗДА. Справу опублікування інформацій про „проєкт Арґус" вирішено щойно останніми тижнями на конференції компетентних мілітарних і наукових кіл, відбутій в Радіяційній Лябораторії Каліфорнійського Університету в Лівермор у Каліфорнії. Наукові дані про наслідки експльозії і її радіяції були здобуті з допомогою Експлорера IV, випущеного зараз же після здійснення „проєкту Арґус".

Ірляндський президент промовляв до Конґресу ЗДА

Вашингтон. — 18-го березня ірляндський президент Сін Т. О'Келлі промовляв до обох палат Конґресу, члени якого оваційно вітали 76-річного президента, що по раз перший гостював в цій країні. Спікер Палати Репрезентантів — Сем Рейбирн представив ірляндського гостя як „представника славної країни, народу, що воював за волю в цілому світі". Всі члени Конґресу мали зелені гвоздики, зелені відзнаки мала і публіка на ґалерії. Президент О'Келлі в своїй промові сказав, що його країна може відіграти важливу ролю в розсіванні підозрінь між державами світу. Тепер є спір у світі між так званими колоніяльними і протиколоніяльними державами. Ірляндія є европейською країною, але вона завзято поборювала чужу владу над собою, і тому Ірляндія могла б бути примирливим посередником між розсвареними державами. О'Келлі згадував, як 1880 року ірляндський патріот промовляв в Конґресі і після того стверджував, що ЗДА з симпатією ставляться до боротьби за волю Ірляндії. Президент О'Келлі зложив вінок на гробі Юрія Вашинґтона в Мавнт Верной, Вірджінія, і був на різних прийняттях в його честь.

Президент підписав закон про Гаваї

Вашингтон. — Президент Айзенгавер 18-го березня підписав закон про надання прав стейту Гавайським островам, які стають 50-им стейтом ЗДА. Президент склав при цьому таку заяву: „З правдивим вдоволенням підписую цей закон про допущення Гаваїв до Унії. Ві мосї інавгурації я постійно домагався ухвалення цього закону, тому таке швидке рішення Конґресу на цій сесії є для мене дійсно нагородою". Сенат ухвалив цей закон більшістю 76 до 15-ох голосів 11-го березня, а Палата Репрезентантів більшістю 323 до 89-ох 12-го березня. Тепер, казав Президент, самі мешканці Гаваїв рішатимуть про те, чи бажають бути громадянами ЗДА. Президент повідомив каблем губернатора Гаваїв Вільяма Ф. Квіна про підписання закону і побажав губернаторові і населенню Гаваїв всього найкращого під час заходів про здійснення цього закону. Населення Гаваїв має в референдумі заявитися, чи бажає, щоб Гаваї були стейтом ЗДА. Після цього мають відбутися на Гаваях вибори губернатора і стейтової леґіслятури та двох сенаторів і одного конґресмена до Вашингтону. Аж тоді в окремій проклямації президент Айзенгавер повідомить про те, що Гаваї — це 50-ий стейт ЗДА.

Лемніцер наименований на шефа штабу армії

Вашингтон. — 18-го березня президент Айзенгавер наименував генерала Лаймена Л. Лемніцера на шефа армії на місце генерала Максвелла Д. Тейлора, який відходить на емеритуру 30-го червня ц. р. Ген. Лемніцер тепер є віцешефом штабу армії. Він має славу доброго вояка, який вміє також переговорювати з представниками Конґресу і з представниками ворога, як це виявилося під час останньої війни. Він належить до тих військовиків, які як представники армії є в опозиції до оборонної політики уряду. Генерал Лемніцер має 59 років, в 1920 році закінчив Вест Пойнт, служив у другій світовій війні як артилерійський офіцер і має численні бойові відзначення. Всі інші шефи штабу були переіменовані на дальші 2 роки. І так генерал Натан Ф. Твайнінґ на голову об'єднаних шефів штабу, генерал Томас Д. Вайт на шефа летунства, адмірал Арлі А. Бирк — на шефа морських операцій, а генерал Рандолф МекПейт на команданта корпусу морської піхоти, який одночасно є і шефом штабу цього роду зброї.

Сенатор Гаррі Ф. Бирд пропонує зменшити бюджет на 6 більйонів

Вашингтон. — Сенатор-демократ із Вірджінії Гаррі Ф. Бирд, який є головою Сенатської Фінансової Комісії промовляв на Крайовій Конференції Платників Податків і сказав, що уряд повинен зменшити федеральний бюджет на 5 до 6-ох більйонів долярів, щоб бюджет в 1960-му році мав надвишку, а не щоб був тільки збалянсований, як це пропонує уряд Айзенгавера. На думку сенатора Бирда ця країна буде безпечніша, коли федеральні видатки будуть менші від 72-ох більйонів долярів, ані ж тоді, коли бюджет виноситиме аж 77 більйонів долярів, як це запроєктував Президент, щоб збалянсувати бюджет. — Але немає найменших виглядів на те, щоб можна було зменшувати бюджет на фінансовий рік, який починається 1-го липня 1959 року. Окрема комісія для оборонних проблем проєктує збільшити видатки на оборону. Сенатська Комісія Закордонних Справ ухвалила видати 1,375,000,000 долярів на збільшення вкладки ЗДА до Міжнародного Монетарного Фонду та перенести цю суму до бюджету на найближчий рік.

Труман стверджує, що Хрущову не вдалося застрашити Захід

Ню Йорк. — Експрезидент Гаррі С. Труман вмістив статтю в щоденнику „Ню Йорк Таймс", авторське право якої є забезпечене за „Норт Америкен Нюзпейпер Елляєнс", і в ній він стверджує, що Хрущову не вдалося викликати паніки в західніх союзників своєю політикою в справі Берліну. „Сподіваюся, — пише Труман, — що Хрущов починає вже розуміти, що йому своєю теперішньою кампанією не вдалося викликати паніку на Заході". Колишній президент пише, що якщо Хрущов і Кремль дійсно хочуть миру, то вони легко можуть його мати. Холодна війна, твердить експрезидент, не виникла внаслідок кризи в Берліні і Німеччині, і тому німецька проблема не повинна стати загрозою для миру. „Холодна війна, — пише Труман, настала тому, що СССР відмовився дотримувати постанов Ялтанського і Потсдамського порозумінь" — Хрущов своєю дипломатичною тактикою хоче поділити і розсварити між собою ті держави, які належать до НАТО та відвернути увагу Заходу від того, що СССР робить в тих країнах, які їх окупував.

Сенатор Гомфрі признається, що буде кандидувати в 1960 році

Ню Йорк. — Сенатор-демократ Гюберт Г. Гомфрі в телевізійному інтерв'ю заявив, що приготовляється до того, щоб в 1960-му році кандидувати на президента ЗДА. Сенатор Гомфрі заявив: „Тепер я досліджую можливості та правдоподібності". Він сказав, що вже має підтримку лібералів і з Середнього Заходу. „Якби я мав підтримку прихильників нового розподілу і фармерів, — то це буде добрий початок, і добра база до дальшої праці. Я збираюся об'їхати південні стейти, і я є певний, що там знайду зрозуміння і підтримку". Сенатор Гомфрі студіював в Люїзіянському університеті і вірить в те, що він знайде контакт із людьми з Півдня. Минулої осени він подорожував по СССР і в грудні впродовж 8-ох годин розмовляв із Хрущовим. Він народився в Південній Дакоті, але пізніше жив в стейті Міннесота і там був посадником Міннеаполісу, та був представником ЗДА в Об'єднаних Націях. По фаху є він фармацевтом, але свого часу був викладачем політичних наук в Луїзіяні.

В АМЕРИЦІ

● **38-річна Вірджінія Смітс** в Лонґ Бічу, Каліфорнія, народила дитину, дивлячись на телевізор. (Це вже п'ята її дитина вдома народжена). Фільм був такий цікавий, що вона, хоч уже відчувала болі, не замкнула телевізор. Її чоловік, що спав у сусідній кімнаті, встав, коли вже дитина народилась, щоб перетяти ножицями пуповину.

● **Поліція в Бірмінґгемі, Алабама,** повідомляє про нечуване самогубство 34-річного Джеральда Рей Ґлесса, його 10-річного сина Джеррі та 8-річної донечки Арлени. Батько керував автом, хлопчик сидів на задньому сидженні, а донечка з батьком на передньому. Гумовою руркою в середину авта виходив газ. Перед смертю діти написали матері листа, зміст якого невідомий. Батько нотував у зошиті весь процес самозатроєння: „Моє серце б'ється в приспішеному темпі, очі заплющуються, а поза тим все нормально". Останні написані слова: „Ми розмовляємо про Бога і небо". Ці слова записав самогубець за 15 хвилин перед смертю.

● **5-річний Майкел Томпсон** в Ню Йорку, бавлячись сірниками, підпалив у кімнаті фіранку, внаслідок чого вибухнула пожежа. Матері вдалося врятувати дві донечки, а хлопчик, спричинець пожежі, вирвався їй із рук і згинув в огні. Пожежна сторожа часто пригадує батькам, щоб ховали від дітей сірники.

● **Кінова зірка Лана Турнер** із Голлівуду, донька якої вбила її любчика, заявила: „Я аж тепер зрозуміла, що можна почувати себе щасливою, не маючи коханця. Я пізнала радість праці, і навчилася стримуватись, хоч і не стою осторонь життя".

● **Пресовий секретар державного департаменту Линколн Вайт** заявив, що Джан Фостер Доллес цього тижня закінчив процедуру огрівання рентґенівським промінням, а починаючи від 23-го березня кілька тижнів відпочиватиме. Аж після того буде стверджено, чи він зможе працювати на своєму становищі.

Український католицький щоденник „Америка" підвищує передплату

Филаделфія. — Місцевий український католицький щоденник „Америка", що є органом Союзу Українців Католиків „Провидіння" заповідає підвишку передплати до 65 центів місячно, себто до 7.80 долярів річно для членів „Провидіння" і з 7 до 10 долярів річно для не-членів (у Филаделфії і закордоном на 12 долярів). Поодиноке число „Америки" коштуватиме 6 центів. Рішення в цій справі винесла Головна Управа і Екзекутива „Провидіння" і воно, як сказано в повідомленні Адміністрації „Америки" з 17-го березня, ввійде в силу з днем 1-го квітня ц. р. „Америка" появляється п'ять разів тижнево, з чого є чотири числа українською мовою, а одне (четвергове) число англійською мовою, за яке, для тих, що тільки це число пренумерують, встановлено окрему передплату на 4 доляри річно. Головним редактором „Америки" є п. Євген Зиблікевич, а співредакторами працюють пп. Микола Пасіка, д-р Григор Лужницький і Мстислав Дольницький. Адміністратором В-ва є п. Гнат Білинський.

Англійський прем'єр Мекміллен конферував з прем'єром Канади — відлетів до ЗДА

На світлині — ліворуч: англійський прем'єр Геролд Мекміллен, який прибув до Оттави і конферує із канадійським прем'єром Джоном Діфенбейкером — праворуч. Після одноденного перебування в Оттаві — Мекміллен відлетів до ЗДА на наради з президентом Айзенгавером.

Оттава. — Англійський прем'єр Геролд Мекміллен прибув в середу 18-го березня з товаристві міністра закордонних справ Селвина Ллойда і інших 28-х членів свого почоту до столиці Канади Оттави і тричі в цьому дні переводив наради з канадійським прем'єром Джоном Діфенбейкером та його найближчими співробітниками. Офіційно прем'єр Діфенбейкер є тепер також діючим міністром для закордонних справ (державним секретарем), бо державний секретар Канади Сидней Е. Смит помер у минулий вівторок 17 ц. м. Мекміллен був із членами своєї делеґації на жалібному засіданні канадійського парляменту у честь померлого міністра Смита. Канадійський прем'єр запевнив Мекміллена, що він підтримуватиме його дальші заходи задля відпруження в теперішній міжнародній кризі. Головним засобом для цього є переговори з Совєтами, а одною з цілей тих переговорів є осягнути порозуміння про „замороження" теперішніх збройних сил в середній Европі, з тим, що воно мало б підлягати міжнародній контролі й інспекції. Мекміллен заповів свій прилет до Вашингтону на четвер 19-го березня ц. р. вранці. В перший день свого перебування в столиці ЗДА він ще не конферуватиме з президентом Айзенгавером. Зате в п'ятницю 20-го ц. м. ціла англійська делеґація виїде до Кемп-Дейвід на кільраденні наради з президентом Айзенгавером і його найближчими співробітниками. Президент призначив діючого заступника державного секретаря Хрістіяна Гертера і асистента державного секретаря для европейських справ Лівінґстона Мерчанта на своїх двох найближчих дорадників в розмовах з Мекмілленом.

6-державний договір устійнює правний стан військ в Західній Німеччині

Бонн. — Західня Німеччина, З'єдинені Держави, Англія, Франція, Бельгія і Голляндія закінчили переговори над устійненням нового правного стану військ Північно-Атлантійського бльоку на території Німецької Федративної Республіки. Цей договір, який мусить перейти ще формальну ратифікаційну процедуру в названих державах, вводить одностайне відношення між військами названих не-німецьких держав на території Німеччини та західньо-німецькими державними властями. Касується цілу низку спеціяльних привілеїв, якими тепер користуються ці війська однаково в матеріяльному, як і юридично-політичному аспектах. Між іншим, всі чужонаціональні вояки, стаціоновані в Німеччині, підлягатимуть юрисдикції німецьких судів за всякі провини, доконані на німецькій території. Водночас устійнюється право чужинецьких гарнізонів переводити маневри, користуватись відповідними теренами, правом ввозу військового майна і всякого споруду без митних оплат і т. д. Цей договір має увійти в життя від 1-го січня 1960 року. Внаслідку того договору кошти утримання в Західній Німеччині кругло 250,000 американських вояків і летунів зростуть на кругло 10 мільйонів долярів річно.

Шикаґо відзначило 20-річчя проголошення самостійности Карпатської України

Шикаґо (С. К.). — Минулої неділі, 15-го березня, відбулася тут в авдиторії Шопена святкова Академія для відзначення 20-річчя проголошення самостійности Карпатської України. Академію відкрив голова Карпатського Союзу Микола Яшко, а головну промову виголосив д-р Степан Росоха з Торонта, голова Братства Карпатських Січовиків. У програмі виступали торонтські солісти Лідія Головко, Ірина Товіза, Григорій Шведченко та Андрій Сорока і пяніст Казимир Олешкевич. Відповідну деклямацію виголосив Олег Сацюк. Після концерту в Бесіді відбулося прийняття, яке влаштувало ОДВУ. Численна публіка рясними оплесками приймала добре виконані точки програми.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Комісія УВАН у ЗДА для збереження і вивчення спадщини Володимира Винниченка** влаштовує в суботу, дня 21-го березня конференцію з доповіддю д-ра Миколи Шлемкевича на тему „Володимир Винниченко за часів Центральної Ради і Директорії" (Спогади). Конференція відбудеться о год. 6-ій вечора в приміщенні УВАН при 11½ Вест 26-та вулиця в Ню Йорку.

● **На загальних зборах Осередку Наукового Товариства ім. Шевченка в Едмонтоні,** що відбулися дня 21 лютого ц. р., новим головою Осередку обрано інж. Володимира Мацькова. Дотеперішній голова Осередку о. мітрат Василь Лаба став його почесним головою. В 1959 році Осередок приготовляє влаштування двох наукових сесій, одної присвяченої Шевченкові в дні 5 квітня ц. р., і другої Гетьманові І. Мазепі восени ц. р.

● **Союз бувших Українських Вояків у Канаді** відбуде в днях 27 і 28 березня ц. р. в Торонті в залі Української Православної Громади при 404 Батурст вулиці свій черговий трирічний з'їзд. У програмі з'їзду звіти генеральної управи і контр. комісії й вибори нової управи і нової контр. комісії.

● **Засновні збори Літературно - Мистецького Клюбу у Вінніпеґу** відбулися в неділю, дня 10 березня ц. р., в залі місцевого УНДому. На зборах обрано управу Клюбу в складі: Роман Коваль — голова, інж. В. Мартинець і Ол. Гай-Головко — містоголови, Віктор Дейнека — секретар і Леонід Молодожанин — скарбник. Для опрацювання статуту обрано окрему комісію під проводом д-ра І. Мандрики.

ВІЙСЬКА ЗДА В НІМЕЧЧИНІ СКРІПЛЕНІ НОВОЮ РАКЕТНОЮ ЧАСТИНОЮ

Вашингтон. — З початком наступного місяця буде вислана до Західньої Німеччини нова ракетна група задля скріплення стаціонованих там американських військ — заявлено офіційно. Конкретно річ іде про 46-ту Артилерійську групу з кадрою у Форт Силл, Оклагома, яка вже дістала наказ готовитись до від'їзду. В дотичному повідомленні до преси зазначено, що це пересунення військ було заплановане вже „якийсь час тому", проте часописи признають, що висилка цих ракетних військ якраз тепер стоїть безумовно у зв'язку з Берлінською кризою та приїздом до Америки на розмови з президентом Айзенгавером англійського прем'єра Геролда Мекміллена. 46-та Артилерійська ракетна група розпоряджає ракетами „Редстон", які є типом ракет „з поверхні до поверхні", себто вживані суходільним військом, і вони мають найдальший засяг — 200 миль — з усіх ракет, які можуть мати атомові стрільна та знаходяться вже в ужитку армії. Правда, часописи зазначують, що Совєти — мабуть — мають вже „кількасот" ракет „з поверхні до поверхні" засягом на 800 миль. 7-ма американська армія в Західній Німеччині дістала була вже раніше одно таке ракетне з'єднання. У зв'язку з цією подією часописи наводять дальшу подробицю з дебат в американській державно-політичній верхівці над критичною ситуацією в Західній Німеччині, яка не виключає вибуху нової великої війни. Секретар оборони Ніл МекЕлрой протягом більше трьох годин зізнавав перед Комісією для закордонних справ Палати репрезентантів і розвіяв там сумніви конґресменів, які виринули були внаслідку ніби суперечних заяв Президента та шефа штабу армії ген. Максвелла Тейлора про можливості воєнних операцій наземними військами в Німеччині. Відомо, що Президент заявив був на пресовій конференції, що Америка не думає вести війни наземними військами (з уваги на велику диспропорцію між військами ЗДА й цілого НАТО та 175 дивізіями Совєтів), а ген. Тейлор сказав, що в західній Европі є достаточно наземних військ для виграння війни, якщо вона велась би з комуністичного боку тільки руками совєтських сателітів, а не самого Совєтського Союзу. За заявою конґресмена Томаса Морґана, демократа з Пенсилвенії, голови названої Комісії, секретар оборони МекЕлрой „запевнив повний склад Комісії, що тверде становище в справі Берліну може бути підтримане військово". За висловом іншого конґресмена, секретар МекЕлрой „докладно прочистив повітря". Зміст заяви МекЕлроя залишився тайним. Знову ж на Підкомісії готовости в Сенаті тайний звіт склав директор Центральної Розвідчої Аґенції Аллен В. Доллес. Після того голова демократичної більшости в Сенаті сен. Линдон Джансон склав знову заяву про політику ЗДА, яка спирається на силі, але задля осягнення миру, а не війни.

В керівній політичній партії Італії перемогла права течія

Рим. — Кількаденна конференція 112-членної верхівки керівної італійської Християнсько - Демократичної партії, яка за весь післявоєнний час фактично стоїть в Італії при владі, так звана Національна рада тієї партії, скінчилась перемогою правої партійної групи з повною поразкою „лівих". Після того, як величезною більшістю рішено підтримати уряд прем'єра Антонія Сені, який вправді складається з самих тільки християнських демократів, але насправді залежний в парляменті від голосів правиці (лібералів, монархістів і нео-фашистів), спір вівся довкола особи колишнього прем'єра Амінторе Фанфані, що зрікся свого становища головного секретаря партії. „Ліві" намагалися перевести постанову, що партія не приймає до відома тієї резиґнації і покликує Амінторе Фанфані назад на становище головного секретаря. Фанфані є не тільки прихильником радикальних соціяльних реформ, але й у політичному секторі він ніби сприяє співпраці християнських демократів із лівим крилом соціялістів з-під стягу Пієтра Ненні, що донедавна були в тісному союзі з комуністами. До лівого крила партії зараховують також президента Італії, проф. Джованні Гронкі. Тим часом ця ліва течія програла. Велика більшість рішила прийняти до відома димісію Фанфані і вибрала новим секретарем колишнього міністра публічних робіт проф. Альдо Моро, що належить до центрової партійної групи.

Комуністи, програвши вибори в Гаврі, счинили бійку з поліцією

Гавр, Франція. — У французькому портовому місті Ле Гавр прийшло у вівторок 17 березня ц. р. до справжніх вуличних боїв між поліцією та комуністами. Коло 5,000 комуністів уладили бурхливу демонстрацію перед будинком міської ради, коли новообрана міська рада 19 голосами вибрала посадником міста соціяліста Роберта Манґуйона, проти 18 голосів, що впали на попереднього посадника, комуніста Рене Канса. Демонстранти, що їх поліція намагалась розігнати, обкидали поліцію камінням та заатого, як поліції наспіла підмога, коло 800 поліціянтів, зливаючи демонстрантів струмами води й енерґійно вживаючи палок, з трудом розігнали комуністичну юрбу і встановили в місті спокій. Ле Гавр був тереном поважних комуністичних заворушень у 1947 році. Це було одиноке більше місто у Франції, де від 1953 року посадником був комуніст.

У СВІТІ

● **У Лондоні** парляментарний посол, коммодор Р. А. Аллен, допоміг одному із своїх виборців, фабричному робітникові, що мешкає з дружиною у двокімнатному помешканні, направити діраву стелю, крізь яку текла вода. Робітник і його дружина, для вшанування посла, розіслали запрошення „на чай" до 50-ох закордонних дипломатів. 25 дипломатів з десятьох країн прийняли це запрошення і, приїхавши на „чай", дізналися, хто такі господарі. Всі вони потім куртуазійно запевняли, що „дуже добре бавились".

● **У Римі** службовець будівельної компанії, Роберто Кальдарт, на спілку з 18 колеґами виграв на тоталізаторі $392,566. Рекордову суму $382,724 виграв у 1954 р. на тоталізаторі дрібний італійський купець Ніколя Саччіні, який опісля жалівся, що ця вигра стала для нього нещастям: його покинула жінка з двоїми дітьми, заявивши, що чоловікові гроші перевернули в голові.

● **Біллі Воллес,** в останніх місяцях постійний компаньйон англійської княжни Марґарити у відвідуванні театрів, концертів і балів, нібито має одружитися з молоденькою канадійською мільйонеркою Керол Тейлор. Проте, вони обоє проголосили в газетах заяви, що вістки про їх одруження „смішні".

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street. Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЕРЕДБАЧУВАНА ШКОДА

Усі, що знають большевизм, а в першу чергу українці, не мали жадного сумніву, що відвідини Мікояна в Америці принесуть тільки шкоду. На шкідливі наслідки не довелося довго ждати.

У попередньому числі цього щоденника була надрукована інформація про наради Екзекутиви Конференції Американців Центрального і Східнього Европейського Походження (КАСІД), на яких затверджено оформлення схвалених з кінцем лютого ц. р. політичних деклярацій та резолюцій і в результаті яких рішено інтервеніювати у Вашингтоні в двох важливих справах — використовування заступником совєтського прем'єра Мікояном його недавніх відвідин у ЗДА для закріплення комуно-московської тиранії над поневоленими народами, і в справі плянованої зустрічі президента Айзенгавера з англійським прем'єром Мекмілленом. У першій справі КАСІД посилається на твердження Мікояна на 21-му з'їзді комуністичної партії в Москві з кінцем січня, отже безпосередньо після його повороту з Америки, мовляв, президент Айзенгавер і державний секретар Доллес запевнили його, що „ЗДА не вважають своєю ціллю, правом і обов'язком кидати анатему на комунізм і не бажають вмішуватися у внутрішні справи соціялістичних країн." Крім того, Мікоян твердив, що під час поїздок по Америці він „не чув уже балачок про політику здержування, відкинення чи визволення, радше навпаки".

КАСІД у своїй заяві не сумнівається, що президент Айзенгавер і державний секретар Доллес таких запевнень Мікоянові не давали, а що Мікоян їх сам видумав, бо для таких власне брехонь в користь імперіялістичних цілей червоної Москви і була плянована його поїздка до ЗДА, проти якої завзято протестували і демонстрували ті, що знають большевицьких головачів і цілі їхніх подорожей по вільних країнах. Проте, уряд ЗДА погодився на ці відвідини з величезною, як тепер уже потверджують факти, шкодою і для Америки і для вільного світу, а зокрема для тих жертв комуністичної агресії, що борються за своє визволення.

Крім наведеної вже брехні Мікояна про капітуляційні заяви президента Айзенгавера і державного секретаря Доллеса, можна навести ще один приклад, який посередньо чи й безпосередньо можна зв'язати з відвідинами Мікояна в Америці. Маємо на думці кореспонденцію М. С. Гендлера з Відня, надруковану в недільному „Ню Йорк Таймсі", про побоювання европейських народів, щоб Америка морально і політично, а в додатку злого ще й формально не визнала за правний теперішній стан у поневолених Москвою країнах Східньої Европи, до чого змагає Москва, користуючись в тій цілі і теперішнім берлінським шантажем. Гендлер, покликаючись на неназвані не-західні джерела, дослівно пище:

„Совєтський уряд використовує питання Берліну і Німеччини, щоб довести до переговорів, в результаті яких можна було б випродукувати загально-европейський договір, який, на думку Совєтів, включав би повне визнання Заходом теперішньої влади в східньо-европейських державах. Совєтський Союз хоче, щоб Захід зрікся будь-яких надій на те, що теперішній соціялістичний лад у так званих „народних демократіях" може бути одного дня повалений . . ."

Це, без сумніву, є найближчою ціллю Москви, для того приїздив Мікоян до ЗДА і для того Москва спричинила теперішню кризу. Говоримо про найближчу ціль, бо вона має створити для Москви головну передумову підготови для „останнього, рішального бою" — як це співається в „Інтернаціоналі", за оволодіння світом. Діставши від Заходу визнання здобутого нею агресією, розбоєм і підступом стану посідання в Східній Европі, Москва серйозно послабила б головну перешкоду в її змаганні до оволодіння світом — визвольні рухи поневолених народів, з одного боку, а з другого дістала б також у закордонній політиці передишку, необхідну для підготови до „останнього бою".

З американського боку були в цьому відношенні цілком протилежні заяви і ствердження. Американський уряд, на чолі з президентом Айзенгавером у його останньому телевізійному виступі, не залишив жадного сумніву, що він ніколи не признає стану, створеного насильством і розбоєм, за перманентний. Одначе, така поквапність у виявлюванні доброї волі, яку застосовано й до Мікояна, каламутить політичну воду, в якій Москва ловить свою підривно-імперіялістичну рибу. Очевидно, що на наведених тут прикладах шкода з відвідин Мікояна для Америки і вільного світу далеко не вичерпується. Направити її вже не можна, але можна бодай легше її стерпіти, якщо була б певність, що помилка, яку зроблено з дозволом на відвідини Мікояна, вже не повториться. На жаль, такої певности немає.

С. Гординський

СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО

Доповідь на загальних зборах Об'єднання Мистців Українців в Америці

I.

Який стан сучасного українського мистецтва? Нам здається, що такі збори, як сьогодні нашого Об'єднання, є добрим місцем зробити перегляд українського мистецтва в цілому, — не тільки тут, на еміграції, а й на Україні. До цього зобов'язує й уповноважує нас уже той авторитет, що його здобуло наше Об'єднання, яке стало центральною установою, до якої тяжать і з якою співпрацюють майже всі визначні українські мистці у вільному світі. Від 1952 р., коли то з різних попередніх льокальних груп остаточно оформилось ОМУА, через виставки нашої організації перейшло понад 120 мистців, а сюди не вчислено ні мистців померлих, яким була присвячена окрема меморіяльна виставка, ні молодих мистців, що ще студіюють, ні, врешті, тих мистців, що з якихсь причин участи на наших виставках не брали. Отже, Об'єднання було своєрідним цементом, що тримав укупі розсипаних по світу українських мистців, і вже цього одного майбутня історія українського мистецтва поминути ніяк не зможе. Але тут важлива не сама кількість мистців, а й їх мистецька статура, — через наші виставки перейшло не мало найвизначніших імен українського мистецтва, справжніх його творців і подвижників.

Проте, поки перейдемо до розгляду нашого мистецтва поза межами України, спинимося над станом нашого мистецтва на самій Україні. — Там наше мистецтво, можна сказати, починає отрясатися з розгрому, вчиненого в часи Сталіна, який, за словами совєтської енциклопедії, „раз на завжди визначив шляхи українського мистецтва". Мусимо заглянути трохи в передісторію. Початком того розгрому можна вважати початок 30-их років, особливо від квітня 1932 р., коли то примусом розв'язано всі українські мистецькі об'єднання і злито наших мистців до єдиної, контрольованої з Москви спілки. В 1934 р. почала оформлюватися з а х о д а м и Горького і Жданова метода т. зв. „соціялістичного реалізму", який накинуто й мистцям українським. Соцреалізм, як відомо, має за мету зображувати життя не таким, яким воно є в дійсності, а таким, яким воно повинно бути згідно з теорією комуністичної філософії. Перед українськими мистцями поставлено завдання творити з позицій „марксо-ленінської естетики, спираючись на прогресивні традиції передового реалістичного російського мистецтва другої половини 19-го століття", як пише автор вступної статті до альбому „Український радянський живопис". У цей період зліквідовано фізично таке визначне явище нового українського мистецтва, як школа Бойчука, українські мистці позникали з закордонних виставок, і почалося систематичне примітивізування українського мистецтва, зведеного до ролі пропаганидиста партійних гасел і підганяча в різних ударних кампаніях. „Марксо-ленінська естетика" виродилася, як і можна було сподіватися, в звеличування Сталіна та інших представників совєтської адміністрації.

Цей культ Сталіна, або, як його тепер офіційно називають „культ окремої особи", нагадував дечим культ фюрера в нацистській Німеччині. Сьогодні в цілому Совєтському Союзі мистці і критики намагаються вишкробати з мистецтва і літератури всі згадки про совєтського вождя, але страченої для культури доби нічим не повернути. Ми не сказали б, що при змінах, які настали в останніх роках, українське мистецтво здобуло якісь більші полегші. Проте фактом є, що з ліквідацією „культу окремої особи" поширилися для українського мистецтва рамки мистецьких спроможностей і що новіші твори вже куди менше позначені тією тупістю творчої думки і брехливою театральністю, що позначали сталінську добу мистецтва. Почалися перші і дуже несміливі спроби „реабілітації" різних мистців, ось як Нарбута і Федора Кричевського, появилися різні альбомні видання українського мистецтва, очевидно, тільки совєтського і частинно реалістів 19-20 ст. Не зважаючи на те, що ті видання здебільшого на доброму технічному рівні, з кольоровими ілюстраціями, навіть побіжний їх перегляд переконує відразу, що це — творчість своєрідного ґетта, відмежованого від великої мистецької культури свого народу, творчість, яку запряжено виконувати різні службові, позамистецькі завдання. Журнал „Мистецтво", орган міністерства культури Української ССР, в ч. 1, 1958, у статті „Почесний обов'язок митців", так характеризує ті завдання:

„Почесний обов'язок митців взяти участь у всенародному обговоренні намічених партією заходів, своєю творчістю сприяти мобілізації трудящих на виконання і перевиконання державних плянів, на успішне проведення весняної сівби, на виконання зобов'язань по збільшенню виробництва сільсько-господарських продуктів".

Нічого подібного в російських мистецьких журналах ми не зустрічаємо. Там появляються солідні мистецькі книжкові видання, наприклад, багатомовна історія російського мистецтва, а видати українську досі не дозволили, і, мабуть, ніколи і не дозволять, бо тоді треба б видирати цілі аркуші з історії мистецтва російського. В Москві появилося суто мистецьке видання про Київську Печерську Лавру, а таке саме видання в Києві повне лайки на монахів, які нібито здвигнули лаврські церкви експлуатацією трудящих. І ніде краще не видко провінційної ролі сучасного мистецтва на Україні, як на закордонних виставках. Минулого року ми мали змогу бачити твори наших підсовєтських мистців на виставках у Венеції і Брюсселі. Було б помилкою і кривдою судити на основі показаних там творів про стан сучасного мистецтва на Україні. Ото ж, українські мистці на згаданих виставках хоч і були, але українського мистецтва там не було. Росіяни могли дозволити собі на розкіш показати в Брюсселі „Оборону Петрограду" Ол. Дейнеки, що носить на собі виразні риси бойчуківської школи, він бо, Дейнека, і був учнем Бойчука в Харківському художньому інституті. Всі західні критики вважали згаданий образ ґвіздком совєтського відділу за, власне, його висококультурну форму. Але українських бойчукістів не допущено ні на одну виставку нікого, зате виставлено речі, які копіюють форми, а не їх творять. Твори наших мистців дбайливо порозсипувано поміж іншими, а їх прізвища поперекручувано на те, щоб затерти будь-яку окремішність українського мистецтва. А ще в 20-их роках Українська ССР мала на венецїйській Бієннале свої окремі відділи. В час, коли в Брюсселі такі колонії, як Конґо чи Альжир, мали свої окремі великі відділи, українське мистецтво було показане як творчість навіть не якоїсь колонії, а просто провінції Росії. Бодай так сприймав і розумів це чужинний глядач, але цього, власне, й потрібно було організаторам тих виставок.

І ми, розглядаючи твори українських мистців на згаданих виставках, твори, що, — зрештою, були і талановиті і професійно не зле виконані, могли ствердити тільки одне: що вони можуть бути характеристичні тільки для однієї, зовсім невеликої частини українського мистецтва, бо і реалізм і соцреалізм — тільки один із багатьох стилів українського мистецтва. Не можна сказати, що інших мистців на Україні сьогодні немає. Живе там і творить, наприклад, такий талановитий мистець, як Анатоль Петрицький, що був давніше окрасою совєтських виставок на Бієннале і що й сьогодні, певне, мав би що сказати на форумі світового мистецтва. І спостерігаючи його неприявність, ми не знали самі, чи цього факту жалувати, чи, навпаки, радіти. Жалувати — тому, що не було визначного представника сучасного українського мистецтва, а радіти тому, що його творчість усе одно пішла б на рахунок мистецтва не нашого, а російського.

В цих усіх умовах ми свідомі того, що творчість наших мистців на Україні — справа не легка. З одного боку вони мають підтримку адміністрації, якщо тримаються в межах закресленого кола, тобто якщо творять у дусі соцреалізму і „марксо-ленінської естетики", а з другого — вони самі свідомі своєї урядової залежности і постійного стороннього втручання в свою творчість. Це й спричинило мало ентузіястичне відношення до накинених згори завдань. Учасники 2-го з'їзду художників України так і стверджували самі зовсім явно, що „в нашому мистецтві „нема жадного, хоча б якоюсь мірою значного твору, присвяченого героїчному робітничому класові; що написано занадто мало картин про життя колгоспного селянства, мало хороших пейзажів, монументально - декоративних розписів, скульптурних пам'ятників" і що „на наших виставках нерідко зустрічаються твори сірі, невиразні, позначені байдужим ставленням до творчости і самої дійсности". Це ми цитуємо за згаданим офіційним журналом „Мистецтво". І водночас той самий журнал скаржиться, що „серед поодиноких художників, колись не вільних від збочень, сьогодні знову активізувались уподобання, які ведуть убік від реалістичних основ соціялістичного мистецтва. Думки ці несміливо проривалися і з трибуни з'їзду, повніше ж вони висловлюються в кулюарних розмовах". Цим мистцям журнал рекомендує — вивчати проникливіше марксо-ленінську естетику... Тобто, — і далі все повинно бути по-старому, сіро.

Допомоги, яку мистцям могла б дати творча критика, на Україні немає. До останнього імени позникали колишні фахівці-мистецтвознавці і їх місце заступили випадкові люди, які вміють від біди описати якийсь твір і роля яких зводиться фактично до цензури, до контролі того, наскільки даний двір укладається в дозволені рамки. Тут українське мистецтвознавство, ще більше, ніж саме мистецтво, стало жертвою антинародного режиму.

ОУН не зміняє свого відношення до УНРади

Мюнхен. — Бюлетен Українського Інформаційного Бюра УНРади з 13-го березня ц. р. подає: В грудні минулого року й у січні ц. р. поміж Виконавчим Органом та Проводом Організації Українських Націоналістів відбулася виміна листами. Як видно з відповіді Проводу ОУН, його рішення з березня 1957 року про виступ з Української Національної Ради лишається незмінним. Зміст обох листів, що їх оголошується за згодою ПУН, такий:

„До Проводу ОУН на руки Пана Інж. О. Бойдуника, Мюнхен. Мюнхен, 9-го грудня 1958 р. Високоповажаний Пане Інженере! Нав'язуючи до моєї зустрічі з Паном Полковником А. Мельником у Вашій присутності в червні ц. р. та з Вами в листопаді ц. р., я в імені ВО УНРади прошу Вас піднести перед Проводом ОУН справу повороту Вашої Організації до Української Національної Ради. В двох справах (а саме: питання загальної консолідації та інтервенції перед різними американськими чинниками щодо узглядження постулятів української визвольної політики, які, справи, викликали вихід ОУН з УНРади) ВО УНРади, за час від 4-ої Сесії, робив і далі робитиме, як я це з'ясував під час згаданих зустрічей, такі заходи, які вповні оправдали б поворот ОУН до УНРади. Нинішня ситуація, як в Україні, так і в чужинецькому світі, вимагає спільної, енергійної дії і всебічних заходів українських політичних сил. Тому поворот ОУН до УНРади та евентуальне поширення бази парляменту Державного Центру є нині вимогою нашої державної рації. Я прошу Вас повідомити мене, які саме були б конкретні побажання ОУН щодо реалізації її повороту до УНРади. З правдивою пошаною (Микола Лівицький) Голова Виконавчого Органу Української Національної Ради". Відповідь була такого змісту: „Виконавчому Органові Української Національної Ради на руки його Г о л о в и Високоповажаного Пана Миколи Л і в и ц ь к о г о, Мюнхен. Мюнхен, дня 22 січня 1959 р. Високоповажаний Пане Голово! У відповідь на Вашого листа з дня 9 грудня 1958 р., подаю до Вашого ласкавого відома, що лист той був читаний і питання порушені в ньому були предметом розгляду на засіданні Проводу Українських Націоналістів дня 10 січня 1959 р. По основному розгляді Вашої пропозиції повороту Організації Українських Націоналістів до Української Національної Ради Провід прийшов до заключення, що від IV-то сесії УНРади в березні 1957 р. в політиці Державного Центру УНРади, згл. Виконавчому Органі УНРади, не зайшли такі зміни, які давали б підставу в чомунебудь міняти становище, з'ясоване в „Заяві" Організації Українських Націоналістів, зложеній до протоколу IV-тої сесії УНРади дня 20 березня 1957 р. Подаючи це заключення ПУН до Вашого ласкавого відома, остаю з правдивою пошаною до Вас (Осип Бойдуник)".

ХТО КОГО ВИКОРИСТОВУЄ

Одверта ворожнеча, що виявилась минулого тижня між двома країнами — Об'єднаною Арабською Республікою та Республікою Іраку — і поновлені різкі випади президента Ґамаля Нассера проти арабських комуністів, що їх він уперше назвав „агентами одної чужоземної держави", — ці останні події на Середньому Сході кидають цікаве світло на гру, що її з одного боку ведуть амбітні арабські лідери, а з другого — Москва й підлеглі їй арабські комуністи. Між Об'єднаною Арабською Республікою і Іраком антагонізм зародився ще тоді, коли перша з них була ще Єгиптом і Сирією, а Ірак — монархією. Коли Ґамаль Абдель Нассер став пристрасним апостолом панарабської ідеї і намагався реалізувати її в об'єднанні арабських країн під своїм лідерством, то енергійний молодий король Іраку Фейсал II і його старий прем'єр Нурі ас Саїд протиставили єгипетському панарабізмові концепцію федерації арабських країн на азійському суходолі — Іраку, Йорданії, Ливану і Сирії. Нассерові вдалося поширити свої впливи в Сирії настільки, що вона об'єдналась з Єгиптом в Арабську Республіку. У відповідь на те Ірак і Йорданія проголосили Арабську Федерацію, яка розлетілась, коли 14-го липня минулого року в Іраку вибухла кривава революція, що змела режим Фейсала й Нурі ас-Саїда та ввела військову диктатуру генерала Абдель Карім Кассіма. Громадянська війна в Ливані й неспокій в Йорданії віщували також кінець тамошніх режимів і їх перехід в орбіту впливів Об'єднаної Арабської Республіки Нассера, чи може й державне об'єднання з нею. Державну незалежність Ливану і Йорданії врятувала англо-американська збройна інтервенція в обох тих країнах. Зате несподівано новий режим в Іраку, що прийшов до влади внаслідок безперервної кільканадцятної пропагандивної кампанії радіовисилень з Каїро і Дамаску проти прозахідного режиму Фейсала II і Нурі ас-Саїда, після перших короткотривалих проявів затіснення взаємин із Об'єднаною Арабською Республікою, почав від неї віддалятись. — Почалось виарештування панарабських патріотів, звеличників Нассера, а скінчилося минулого тижня видаленням з Багдаду 9-ох членів амбасади названої Республіки, як нібито причетних до невдатної військової революції полковника Абдель Ваґаб Шаваґа в північному Іраку з центром у Моссулі.

Цей внутрішньо-арабський ґаліматіяс з очевидними познаками персональних амбіцій лідерів, що хотіли б більшої ролі для себе і своїх малих державок в арабському світі і на всьому Сході, мало цікавив би світ, зайнятий нинішньою боротьбою з комунізмом, якби саме Москва та її агенти не грали великої ролі в отому арабському хаосі. Відомо, що Нассер прийняв поквапну пропозицію Москви і дістав від неї зброю, а тепер починає будувати за совєтські гроші та совєтськими інженерами Асванську греблю. Але генерал Кассім, відмовившись підпорядкуватись Нассерові, звернувся по підтримку також до комуністів, які почали здобувати в Іраку такі впливи, що обурили частину армії, яка минулого тижня й підняла бунт. Проте, Кассімові вдалося здавити революцію, і тепер — за вістками з Каїро — „народні суди" з комуністичними суддями-посіпаками переводять криваві розрахунки з націоналістами. У перших же двох днях функціонування тих „судів" розстріляно коло 300 осіб, а загалом у революції в Моссулі згинуло 2,000 осіб.

Президент Нассер вперше ще 23-го грудня минулого тижня, у промові, виголошеній у Порт Саїді, виступив проти комуністів, які хотіли перешкодити об'єднанню Сирії з Єгиптом, а потім, перенісши свою головну кватиру до Багдаду, почали насичувати іракський апарат своїми людьми і нацьковувати Ірак проти Об'єднаної Арабської Республіки. Цей виступ Нассера викликав реакцію „самого" Хрущова, який взяв в оборону арабських комуністів у своїй промові на 21-му з'їзді комуністичної партії в Москві. З черги Нассер уважав промову Хрущова за втручання у внутрішні справи арабів, і Хрущов, не бажаючи загострювати московсько-єгипетські відносини, признав, що політика Нассера супроти комуністів — це його внутрішня справа, яка не пошкодить взаєминам між двома державами. Однак минулого тижня Нассер, схвильований подіями в Іраку, виступив знову з промовами в столиці Сирії, Дамаску, в яких затаврував комуністів, як „чужинецьких агентів", говорив про „комуністичний терор" в Іраку і назвав бомбардування Моссулу іракськими урядовими літаками „другим Будапештом", вперше таким чином публічно задемонструвавши своє становище супроти совєтської масакри на Мадярщині. З черги Хрущов на прийнятті в іракському посольстві в Москві закинув Нассерові „імперіялізм". У Дамаску й Каїро відбулися демонстрації проти Іраку і комуністів, яких поставлено на одну — найстрашнішу в очах арабів — дошку з сіоністами і ворогами Ісляму.

Виходить, що чимраз трудніше буде помирити арабську „невтральність" з приязню до тої Москви, яка послідовно цю нібито хитру, а насправді наївну „двоєйкову" гру арабських лідерів використовує для власної гри з очевидною ціллю — міцно всадовитись на Середньому Сході. Щораз очевиднішим стає, що не Нассер чи Кассім використовують Москву, а Москва використовує їх. Але, мабуть, багато ще води пропливе в Нілі, Йордані й інших середньо-східніх ріках, поки араби зрозуміють, що панарабський рух повинен іти з Заходом і проти Москви.

Юрій Таркович

20 РОКІВ ТОМУ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Спогади з праці в редакції щоденника „Нова Свобода")

(1)

З початком листопада 1938 року декретом тодішнього прем'єр-міністра сл. п. о. д-ра Волошина призначено мене до пресового відділу при Президії Уряду Карпатської України, що ним керував д-р Володимир К о м а р и н с ь к и й. Для практичної праці пресовий відділ приділив мене до редакції щоденника „Нова Свобода" в Хусті. Ця газета, що увійшла в історію наших визвольних змагань в Карпатській Україні, розпочала своє існування ще в Ужгороді, але по втраті цього найбільшого міста Срібної Землі переїхала до нової столиці, Хусту. Я працював в редакції аж до самого кінця її існування, тобто до приходу мадярських окупантів.

Хуст був четвертим містом Карпатської України щодо кількости населення. Три найбільші міста, Ужгород, Мукачів і Берегово, припали до Мадярщини на основі горезвісного арбітражу у Відні з осени 1938 року. Але Хуст мав певну перевагу над згаданими містами. Ця нова столиця Срібної Землі була найбільш українським містом Закарпаття, бо начислювала найменше не-українського, передусім мадярського населення. Околиця Хусту була також майже чисто українська.

Хуст — це старовинне місто з княжих часів. Лежить над рікою Тисою, в тому місці, де до неї впадає Ріка. Місто пишалося руїнами колись найкращого на Закарпатті замку. Звідси з цього невеликого міста Срібної Землі, здавалось нам тоді, мала початися новітня історія Вільної України, звідси, із заходу мало зійти, як сказав колись міністер Юліян Ревай, сонце України.

Ось тут примістилася була й редакція щоденника „Нова Свобода". Початки були дуже скрутні. Редакція й адміністрація розташувалися в невеликому старому шкільному будинку, бож Хуст переповнився міністерствами та іншими урядовими установами, що на протязі десятьох днів мусіли евакуюватися з Ужгороду. Для п'ятьох журналістів, членів редакції, була одна маленька кімната, і ми всі мали до диспозиції лише одну писальну машинку, бож чимало редакційного майна пропало в Ужгороді. З друкуванням газети було теж дуже тяжко. Для всього Закарпаття залишилася фактично тільки одна друкарня, поспішно перевезена з Ужгороду. Але наш щоденник почав виходити, і виходив регулярно, кожного дня, крім неділі, не зважаючи на найрізноманітніші труднощі.

Головним редактором спочатку був інж. С. Довгаль, теперішній член ВО УНРади. Інж. С. Довгаль надзвичайно енергійно взявся до праці і часто працював по 16-18 годин на добу включно з суботами й неділями. Пізніше, у зв'язку з якимись непорозуміннями із частиною націоналістів, він відійшов, а його місце заступив Василь Гренджа-Донсь к и й, уродженець Закарпаття, колись відомий поет Срібної Землі. Інж. Довгаль — соціяліст, його наступник Гренджа-Донський був прихильником націоналістів.

Заступником головного редактора весь час був О. Бойчук, закарпатець, дуже здібний журналіст, крайньо-лівий соціяліст. Третім членом редакції був старий журналіст із Галичини, прізвища якого, на жаль, не пам'ятаю, безпартійний, близький до тодішнього УНДО. Далі до редакції належав молодий закарпатський поет Патрусь, пізніше відомий під большевиками поет. Патрусь був безпартійний.

Автор цих рядків тісно співпрацював з хліборобською організацією молоді, що вважалася право-центровою організацією, під керівництвом міністра уряду Карпатської України Степана Клочурака, пізніше ув'язненого большевиками.

Я навмисне зупинився на партійній приналежності членів редакції „Нової Свободи", щоб вказати на їх партійну різносторонність. Проте, між нами не бувало ніяких дискусій на партійно-політичні теми, бо на дискусії такого характеру не було ані часу, ані охоти. Праці в редакції було більше як досить, а до того ж треба було весь час пильнувати праці в друкарні, директором якої був чех. Щойно пізніше призначено директором друкарні Федора Ревая, брата Юліяна, і нам в редакції стало легше. Між членами редакції були греко-католики і православні.

Роботу в редакції „Нова Свобода" вважаю я за найцікавішу в цілому моєму житті. Передусім — це було на українській землі, на землі, де я народився, на землі, яка на моїх очах ставала національно-свідомою і незалежною.

Правда, чехи раз-у-раз, не маючи на те конституційного права, переводили цензуру часопису, і іноді бувало так, що сторінки „Нової Свободи" виходили напівпорожніми. В таких випадках негайно і гостро реагували український уряд чи відділ преси, і на другий день ми вміщували те, що чехи сконфіскували. Була це постійна боротьба.

Я працював у відділі внутрішньої інформації і мав до діла з відвідувачами редакції, які прибували із різних частин Закарпаття, особисто інформуючи редакцію про різні місцеві події. Це були переважно селяни, які прибували самі або в супроводі вчителя чи священика. Велику радість приносили з собою кожні такі відвідини.

Селяни, яких я знав і між якими виріс, буквально перероджувалися. Колишні русини, руснаки; карпатороси приходили тепер до редакції національно свідомими людьми, складали нам свої привітання і приносили різні відомості з життя народу. Крім того напливали щодня десятки листів, писаних невправною рукою, в яких селяни жалілися, як то їх раніше всі обдурювали, гірко нарікали на мадяро-русофілів вроді відомих „кацапів" Бродія і Фенцика. Вільно і відважно писали селяни про Україну, як про свою країну і як про майбутню державу. Для мене, уродженця цієї землі, часто було просто незрозуміло, як то так майже протягом ночі пробудилася національна свідомість цієї віками гнобленої частини українського народу. Логічне пояснення тут важко знайти. Це був феномен національного відродження, феномен української вриспаної душі, феномен української духової революції.

Були випадки, яких не можна забути ціле життя. Ось один із багатьох:

В долині Ріки лежить село Нижня Бистра. Село довге, понад 10 кілометрів, розкидане обабіч річки по стрімких горах. Населення нужденне, вбоге. Родить тільки кукурудза, картопля, капуста, і це все в дуже малій кількості, понад річкою. Сякий-такий прибуток селяни мали з скотарства.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Рідні Школи Торонта в поклоні Тарасові Шевченкові

З ініціятиви Об'єднання Українських Педагогів Канади з осідком у Торонті тут відбувся вже другий зчерги святочний концерт Рідних Шкіл Торонта в честь Тараса Шевченка. Концерт відбувся 8-го березня 1959 р. по полудні для рідношкільної молоді й широкого загалу. Участь брали Рідні Школи при УНО, УНДомі, СУМ і при католицьких Парохіях та Курсів Українознавства ім. Г. Сковороди, ім. Гет. Мазепи і ім. Ю. Липи. Заля одного з місцевих кінотеатрів була вщерть виповнена дітьми і громадянством.

Концерт почався співом „Заповіту" у виконанні збірного хору Рідних Шкіл під керівництвом о. В. Жолкевича, після чого коротке слово мав голова ОУП проф. Зенон Зелений, а збірний хор відспівав „Поклін, Тобі, Тарасе" — муз. М. Гайворонського і „На високій дуже кручі" — обр. М. Гнатишина. Доповідь мав учень 3. р. Курсів Українознавства ім. Ю. Липи — Юрій Шимко. Музичні гуртки при Р. Школах УНО, СУМ і Парохії Матері Божої виконали „Реве та стогне" і „Думи мої".

Декламацію „Мені однаково" Т. Шевченка виконав учень 1-го р. Курсів Українознавства ім. Гет. Мазепи — А. Роговський. Хори Р. Ш. і УНДому під управою учителя І. Боднарчука відспівали пісню „Україно" — муз. М. Гайворонського. Збірну декламацію „Сон" Шевченка дали учні Р. Ш. при церкві св. Миколая під керівництвом п-і А. Підгайної. Збірний дівочий хор всіх трьох курсів Українознавства під орудою о. В. Жолкевича відспівав „Перебендю" і „На що мені чорні брови" — муз. М. Гайворонського. Молодий віольончеліст А. Ковалів відіграв сольо „Романс" — муз. Давидова. Хор Р. Шкіл при церкві св. Миколая і СУМ-у під кермою о. В. Жолкевича відспівав „Думи мої", — в обрібці А. Гнатишина. Як остання точка програми була інсценізація „Неофітів" Т. Шевченка у виконанні учнів і учениць Кур. Українознавства ім. Ю. Липи і Гетм. І. Мазепи під керівництвом п-і Аріядни Стебельської, з балетними точками під проводом п-і Дарії Кравців-Смець і з хоралами під кермою п-і мгр. Ірини Гошовської. Фортепіяновий супровід виконували Віра Павлишин, уч. Музичного Інституту ім. М. Лисенка і Оксана Вітер, уч. Держ. Консерваторії і Курсів Укразнознавства.

Цілість концерту пройшла успішно і залишила глибоке враження в першу чергу самим фактом святкування пам'яті Т. Шевченка нашою рідношкільною молоддю — її масова участь, особливо в збірному хорі, викликувала дійсне захоплення глядачів. І самозрозуміло, що участь дітей і молоді в спільному святі має виховне значення. Сміємо твердити, що такі імпрези мають більшу вагу від шкільних лекцій-викладів. Момент пережиття куди важливіший теж при обзнайомленні з творчістю Т. Шевченка, — поему „Неофіти" можна під час шкільних лекцій кілька разів читати і пояснити, але шкільні лекції ніколи не заступлять інсценізації, а ще коли вона проведена з відповідною мистецькою інвенцією й глибиною. Інсценізація „Неофітів" на рідношкільному концерті показала теж широкій громаді Шевченка, як автора поем із світовою тематикою і що тут він випередив на багато років хоч би „Кво вадіс" Сенкевича, а своєю глибиною перевершив ряд інших творів про перших християн і їх переслідування в Римі. Молодь, яка виконувала інсценізацію, і глядачі, в тому ж навіть і малі діти, всі разом переживали глибокий зміст і драматичну напругу поеми — тут знову геніяльне слово Шевченка владарно полонило душі й серця. Дійство було посилене теж численними декораціями композиції п-і А. Стебельської, а звукові й світляні ефекти доповняли цілість.

На маргінесі цього великого Шевченківського концерту виринає думка про потребу постійного але повноцінного нашого дитячого хору в Торонті, де стільки українських дітей у Рідних Школах і товариствах молоді. Дитячий хор при доборі голосів під мистецькою кермою — одна з найкращих мистецьких позицій, — нагадати б хоча хор віденських хлопців, який кожного року гостює теж в Торонті, — і нехтувати такою позицією неможна. Виринає думка про потребу влаштовувати кожного року в Торонті в травні - червні провінційне „Рідношкільне свято" — на взір колишніх рідношкільних свят у Львові. Вага таких свят в наших умовах очевидна. Цьому ділу варто присвятити особливу увагу і тут ОУПедагогів мала б свою велику, високоцінну заслугу, а одночасно стала б добрим прикладом для інших наших центрів, як Вінніпеґ, Ню Йорк, Филаделфія і інші.

Проблему нашого національного виховання треба розв'язувати всіми можливими засобами й способами. Спільні рідношкільні Шевченківські концерти — дуже цінна ініціятива, за якою повинні піти нові, ще кращі і ще ширші пляни.

Б. Д.

Мирослав Скала - Старицький прибуває на гостинні виступи до ЗДА

Ню Йорк. — Цими днями з концертовим турне до ЗДА приїжджає з Европи український оперовий співак, европейської слави, першорядна зірка оперового театру — Мирослав Скала - Старицький, що його назвав українським Карузо видатний французький актор - співак п. Ванні-Марку, директор і режисер оперового театру в м. Бордо у Франції, під час однієї проби „Богеми", де Скала блискуче виконав тяжку партію Рудольфа. Ванні-Марку підбіг на сцені до нашого мистця, обняв його і під оплески всієї оркестри вигукнув: „Карузо! Я кажу щиру правду!".. Це тоді „Ля-нувель Репоблік" за 27го листопада 1950 р. писав, що наш мистець „тріюмфував у першому акті . . . Рудольф у його виконанні — прекрасний, годі такого й пошукати". І це відтоді зірка Мирослава Скали-Старицького йде увесь час вгору і вгору.

М. Скала-Старицький

Нині наш великий мистець співає перші партії в Королівському оперовому театрі у Брюсселі. Але якби хто завдав собі труду і переглянув сотки витинків із преси Франції, Еспанії, Африки, Бельгії, Австрії, Німеччини . . . — то лише міг би сказати, що тут іде вже не про українця - співака, а про носія пісенної слави України по всьому світі.

Що особливого вражає у М. Скалі-Старицького, — це працьовитість, поєднана із надзвичайним природним обдаруванням. Особлива працьовитість походить, можливо, від німецької лінії роду співака (предки по лінії матері походять із німецьких колоністів в Україні), а особливий талант і чаруючий тенор — напевно дар співучого українського народу. Але над кожним даром треба працювати, навіть і дорогоцінний камінь, що набув вартости, треба довго шліфувати. Мирослав Скала-Старицький легко й вільно, без найменшого акценту, співає по-французькому, по-італійському, по-німецькому. Його репертуар — подивугідно багатий. Тут і славетний в Европі його Рудольф у „Богемі", і скупчений Фавст в однойменній опері, і Кавародоссі в „Тосці", і Ромео в „Ромео і Джульєтта", і в першій у світі креації Ігор в „Івані IV", і прекрасний Рудольф у „Травіяті", і в однойменній опері — ліричний Вертер, і Таміно в „Співаючій флейті" . . . „Ви маєте якогось чортика в голосі" — не раз уже говорили нашому співакові його французькі колеги. Але Скала по-праву відповідав: „Я маю, крім голосу, душу". І тут — один із ключів до його тріюмфу, тріюмфу українського співака, що починав свій творчий шлях з крилосу церковного хору містечка Скали в Україні — і вийшов у перших ролях на оперову сцену Західньої Европи. Цю душу ми завжди відчуваємо і тоді, коли Мирослав Скала-Старицький виконує українські народні пісні на концертах.

Л. Полтава

У Греції тріюмфально вітали команданта революційного підпілля Кипру

Атени. — У вівторок 17-го березня ц. р. сотні тисяч народу, ціле населення столиці Атен, вибігли до порту на зустріч командантові кипрсько-грецького революційного підпілля, полковникові Георгові Грівасові. З мотивів безпеки його приїзд був засекречений до останньої хвилини і тим більше враження було з радіо повідомлень, що в той день і в такій-то годині прибуде 60-річний навпів мітичний лідер 4-річної революційної боротьби проти англійської адміністрації на Кипрі. До порту вийшли представники уряду, парляменту, духовенства і презрізних організацій. Прем'єр Караманліс був зумисне не приявний, щоб не погіршувати добрих взаємин Греції з Англією і Туреччиною після підписання злагоди щодо Кипру. Англійці дали повну амнестію для Гріваса під умовою, що він виїде з Кипру до Греції, на що він погодився. Перед своїм від'їздом він конферував з архиєпископом Макаріосом. Після свого приїзду до Атен, полк. Грівас склав вінок на могилі Невідомого Вояка, після чого поїхав на коротку нараду з прем'єром Караманлісом. Він був усе ще зодягнений чудернацько, так, як скривався протягом чотирьох років в різних кріївках перед погонею англійської поліції і війська. А втім, західні часописи зауважують, що властиво вся 4-річна боротьба, яку вів Грівас та яка потягла за собою 600 кривавих жертв була зайва тому, що Кипр імовірно міг був і без неї осягнути те, на що погодились Англія, Греція, Туреччина і архиєпископ Макаріос: не приєднання Кипру до Греції, за що боровся Грівас, а самостійність Кипру з загарантуванням Англії її військових баз.

Грецький парлямент окремою резолюцією відзначив заслуги полк. Георга Гріваса для нації, призначив його генералом та визначив досмертну щомісячну платню.

Бл. п. Ольга з Сохорів Околіта померла 18-го березня 1959 у Филаделфії на 58 році життя. Парастас буде відправлений сьогодні, в п'ятницю 20-го березня, о год. 8-ій ввечорі в похоронному заведенні І. Гасина у Филаделфії, а похорони відбудуться в суботу, 21-го березня, з того ж заведення до Катедрального Храму, а опісля на цвинтар у Факс Чейсі.

ЮВІЛЕЙНИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що з нагоди 65-річчя „Свободи" надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на її фонд та на фонд її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 25.

В. Тимчук, Глейдейл	$ 10.00	М. Кізима, Ню Йорк	1.00
Г. Креховець, Ст. Луїс	5.00	Н. Кізима, Ню Йорк	1.00
О. Мельник, Шикаго	5.00	Ю. Карнаушенко, Клівленд	1.00
Відд. 364 УНС, Клівленд	4.00	А. Ясний, Бронкс	1.00
Н. Х., Джерзі Сіті	4.00	І. Ясновський, Шарпсвіл	1.00
С. Куліш, Шикаго	4.00	В. Юмбила, Вотерліт	1.00
М. Ферейц, Шамокін	4.00	о. М. Годинський, Міннеап.	1.00
П. Тіцький, Перт Амбой	4.00	М. Гринішак, Елизабет	1.00
І. Басараб, Бріджпорт	3.00	Л. Гомотюк, Гартфорд	1.00
М. Мандибур, Бруклин	3.00	А. Грибик, Ню Йорк	1.00
Р. Мельник, Грінвіч	3.00	І. Грицкович, Когоес	1.00
Г. Москалюк, Филаделфія	3.00	С. Берегулька, Бостон	1.00
І. Жига, Лейквуд	3.00	С. Безкоровайна, Боффало	1.00
В. Мисик, Бруклин	3.00	І. Бойко, Дітройт	1.00
А. Веблий, Йонгставн	2.00	М. Чумак, Клівленд	1.00
М. Жмуркевич, Варрен	2.00	Ю. Бахур, Дітройт	1.00
Т. Залеський, Торонто	2.00	М. Бойчук, Филаделфія	1.00
М. Драбик, Вотерліт	2.00	М. Сорока, Кемпбел	1.00
І. Дуда, Торонто	2.00	Ю. Ярома, Линколн	1.00
С. Бурий, Салем	2.00	В. Чепіль, Филаделфія	1.00
І. Чайківський, Когоес	2.00	І. Чигрин, Міннеаполіс	1.00
С. Герловський, Фила.	2.00	Л. Циктор, Перт Амбой	1.00
К. Котович, Торонто	2.00	Г. Сполітакевич, Ню Йорк	1.00
Н. Микитин, Лонг Айл. С.	2.00	М. Шадиньський, Ню Гейвен	1.00
Т. Баль, Рачестер	2.00	Т. Тенцук, Филаделфія	1.00
Р. Хаделей, Хатанога	2.00	І. Тесля, Оттава	1.00
М. Іваненко, Селлерсвілле	2.00	А. Тильба, Ню Брітейн	1.00
М. Даниш, Ню Йорк	2.00	Н. Томашек, Ню Йорк	1.00
М. Гловяк, Айова	2.00	В. Савків, Трой	1.00
Ю. Гощуляк, Клівленд	2.00	М. Шуфлят, Менчестер	1.00
Н. Горбулик, Орегон Сіті	2.00	М. Солтис, Бріджпорт	1.00
А. Когут, Шикаго	2.00	М. Стиславич, Асторія	1.00
Е. Маруццак, Клівленд	2.00	С. Степанюк, Трентон	1.00
М. Переліта, Джанстон	2.00	Л. Сенечко, Шикаго	1.00
Т. Роґавський, Бруклин	2.00	А. Чернецький, Парма	1.00
І. Понятишин, Трентон	2.00	А. Вялюк, Вегревіл	1.00
Г. Райнгардт, Стетен Ай.	2.00	Г. Бовкун, Сиракюз	1.00
Н. Сорока, Сан Франсіско	2.00	І. Давідук, Н. Брансвік	1.00
М. Світуха, Монтреал	2.00	С. Януш, Филаделфія	1.00
В. Сковрон, Роял Овк	2.00	А. Ясінський, І. Гартфорд	1.00
Н. Шмігельський, Торонто	2.00	А. Яким, Кайсер	1.00
С. Свіченюк, Мілстон	2.00	М. Федір, Флемінгтон	1.00
А. Ткачук, Мілтовн	2.00	П. Дідух, Нюарк	1.00
М. Ткач, Ню Йорк	2.00	П. Гасвський, Кемден	1.00
О. Костюк, Гейзлетон	2.00	І. Грозінський, Бріджпорт	1.00
Г. Волошанський, Гері	1.00	Н. Гос, Геркімер	1.00
А. Василенко, Вартон	1.00	Б. Голда, Лінден	1.00
С. Василь, Ню Йорк	1.00	А. Кривий, Стейплетон	1.00
О. Весоловський, Шикаго	1.00	Карашівський, Гартфорд	1.00
В. Васильців, Вотерліт	1.00	В. Криса, Лейквуд	1.00
М. Вівчаровський, Фила.	1.00	А. Кобаса, Бутвик	1.00
Н. Венгжен, Йонгставн	1.00	Т. Королишин, Ансонія	1.00
З. Вітковський, Ірі	1.00	Н. Гаврилюк, Ню Йорк	1.00
К. Віхорек, Дітройт	1.00	П. Гавришків, Шикаго	1.00
Н. Вецаль, Вунсакет	1.00	В. Гірчиця, Віллімантик	1.00
Н. Угорчак, Ню Йорк	1.00	Д-р С. Горак, Дітройт	1.00
А. Устан, Ембрідж	1.00	М. Кукурудза, Рачестер	1.00
П. Якимич, Йонкерс	1.00	В. Копач, Бруклин	1.00
М. Яблонський, Елизабет	1.00	А. Кецко, Рачестер	1.00
П. Ільчук, Тейлор	1.00	С. Колотій, Ст. Пол	1.00
Н. Захаричук, Ню Бостон	1.00	А. Корчак, Вяндот	1.00
М. Змудь, Когоес	1.00	М. Краяр, Боффало	1.00
П. Зьонкевич, Толідо	1.00	Г. Мирошниченко, Ню Йорк	1.00
А. Зидик, Филаделфія	1.00	С. Мачоган, Филаделфія	1.00
П. Заремба, Шикаго	1.00	І. Муха, Джерзі Сіті	1.00
С. Постолюк, Лейквуд	1.00	В. Малкович, Дітройт	1.00
С. Августин, Стетен Ай.	1.00	Т. Лисак, Клівленд	1.00
І. Волошин, Гадсон	1.00	В. Мизак, Нюарк	1.00
Е. Верчак, Геркімер	1.00	Н. Лисак, Гартфорд	1.00
М. Войтюк, Патерсон	1.00	А. Лаба, Сиракюз	1.00
М. Ждан, Клівленд	1.00	А. Лесів, Ромсвіл	1.00
Л. Зиман, Джерзі Сіті	1.00	О. Лужецький, Честер	1.00
Т. Захарчук, Балтімор	1.00	І. Панько, Шикаго	1.00
Я. Захарків, Честер	1.00	І. Пеклич, Шикаго	1.00
М. Бахусович, Ню Йорк	1.00	І. Підбірний, Толідо	
М. Данилів, Гартфорд	1.00	Т. Непорадний, Гованда	1.00
М. Баран, Джерзі Сіті	1.00	Н. Навроцький, Филаделфія	1.00
П. Боднаренко, Елизабет	1.00	В. Миколаішин, Шикаго	1.00
Д-р В. Білецький, Шикаго	1.00	П. Озга, Нюарк	1.00
В. Борис, Клівленд	1.00	Т. Олексій, Елмвуд	
Р. Цмайло, Онейда	1.00	П. Мігелич, Дисарт	1.00
В. Черевко, Вайт Плейнс	1.00	Д. Микитинський, Дітройт	1.00
о. Н. Черняєвський, Рачестер	1.00	М. Олійник, Алтуна	1.00
В. Чабан, Перт Амбой	1.00	Д. Рохман, Ранітан	1.00
А. Филипович, Міннеаполіс	1.00	О. Стецишин, Нюарк	1.00
П. Федоряка, Рачестер	1.00	Н. Райш, Ню Йорк	1.00
М. Фещак, Филаделфія	1.00	А. Романюк, Мілвіл	1.00
М. Цюпка, Геркімер	1.00	П. Стахура, Йонгставн	1.00
І. Климишин, Палмертон	1.00	І. Шипулька, Клівленд	1.00
С. Задорожний, Пасейк	1.00	І. Шило, Спрінгфілд	1.00
М. Міхалов, Боффало	1.00	А. Сельський, Дірфілд	1.00
І. Мосевич, Гобокен	1.00	П. Станко, Елизабет	1.00
Г. Мацак, Ню Йорк	1.00	Н. Щур, Ранкін	1.00
Ф. Мазяр, Пасейк	1.00	В. Яцишин, Клівленд	1.00
М. Михайлів, Боффало	1.00	Я. Кравчук, Клівленд	1.00
Л. Любинський, Гартфорд	1.00	В. Шляхтинчин, Гезлетон	1.00
Г. Канюка, Клівленд	1.00		
М. Куць, Клівленд	1.00	Разом	$ 273.00
Д. Каришин, Ню Йорк	1.00	Раніше проголошено	$ 6,131.58
П. Константінов, Шикаго	1.00		
П. Кеня, Филаделфія	1.00		
Г. Костецький, Бостон	1.00	Разом	$ 6,404.58

Пластова Оселя в Іст Четгем має новий провід

Ню Йорк. — В минулу суботу 14 березня 1959 р. в приміщенні Народного Дому в Ню Йорку відбулися загальні збори Окружної Пластової Оселі, яка дбає про пл. табори для широкої метрополітальної округи, що охоплює пластові станиці Ню Йорку, Нюарку, Филаделфії, Джерзі Сіти, Ню Гейвену, Елизабету, Пассейку, Сиракюз, Трентону і ін. Збори відкрив голова Крайової Пластової Старшини д-р Я. Падох, а проводила ними президія в особах д-ра В. Комаринського, голови та Вол. Костюка, секретаря. Після справоздань з дворічної минулої праці й уділення звільнення довнім органам оселі, збори висловили окрему подяку основникам та шостилітнім управителям Оселі інж. О. Клюфасові, В. Сушкові та Я. Бойдуникові й обрали нову управу в такому складі: д-р В. Комаринський — голова, інж. Ю. Крижановський — таборовий діловод, інж. Ю. Богуславець, п-ні Л. Нагнибіда, мгр І. Кардашинець, д-р Ю. Кузьмич, інж. М. Янюк, А. Копистянський, д-р Ю. Герман, інж. А. Хухра, В. Шерай, В. Сагалів і В. Медвідь — члени управи. До Контрольної Комісії ввійшли інж. О. Клюфас, В. Сушків, А. Нинка, д-р В. Савчак і Михайло Лебідь.

Громадяни Ню Бритен організують допомогу для церкви в Морохові

Земляки Морохова, Мокрого і Завадки Морохівської закликають односельчан про додопомогу для покриття нашої церкви, ім. Св. Марії в Морохові. Церква дуже знищена, ще від другої світової війни. Коли допоможемо нашим землякам покрити церкву в Морохові, тим самим допоможемо їхнім дітям виховуватись в християнському дусі. З цих трьох сіл повернулось до рідного села 78 родин зі Східньої Прусії. Вони не мають даху над головою, а за церкву свою хочуть подбати. Церква стара, будована ще за панщини, має вже 127 років, але, коли допоможемо, то зможуть дістати свого священика з Сянока.

Збіркою занимається збірковий комітет, створений на терені Ню Бритен, Конн. Голова — Копко Теодор; касир — Сенцьо Іван; секретар — Стефан Фац. Просимо пересилати пожертви на адресу:

Stefan Fac 141 Oak St.
New Britain, Conn.

Іван Лехнович-Попель

„ПРИГАДАЙМО ЛЬВІВ..."

Вечір гумору і сатири, сентименту і легкої пісні під назвою „Пригадаймо Львів" у виконанні Акторів Легкого Жанру під мист. керівництвом арт. Володимира Шашаровського, що відбувся в неділю, дня 22 лютого ц. р., в залі Горожанського Клюбу у Филаделфії, назвав хтось виявом реґіонального патріотизму. Це може і слушно, бо коли наші „добрі сусіди" не зрікаються ще й сьогодні претенсій до нашого Львова — то такі вечорі з уваги на цей аспект не перестають бути актуальні.

Згідно з принципом, що мистецтво віддзеркалює сучасність, можна було апріорно собі уявляти, що в програмі не буде якоїсь схеми, а буде до деякої міри хаотичність — та тут було якраз навпаки — велика упорядкованість і недантитність, що в першу чергу слід записати на конто естетичного смаку поставника і мистецького керівника. Арт. Володимир Шашаровський „відкрив" цей вечір знаменитим Ікеровим вступом, в якому, як виконавець, виказав чимало сценічної культури своєю безпосередністю, манерою і легкістю самої подачі.

„Чар Львова" — це музичний монтаж І. Чумової, до якого тексти написала О. Селезінка, зачарував присутніх своєю тугою і надіями, пахощами черемхи і жасминів на Високому замку й акацій у Стрийському Парку. Авторка мислить картинами і вміє їх передати та пригадати багатьом неодне пережите з юних літ і навести тугу і жаль за Львовом, а водночас подати іскорку надії, що ми його ще не втратили на завжди, що ми його ще колись побачимо.

Безперечно на допомогу цим асоціяціям пішла композиторка стоїми мелодіями, що їх вона назвала „чаром".

Інтерпретатори текстів в особах артисток І. Кононів і Валі Калин вповні зрозуміли задум авторки і композиторки, то не диво, що першу точку було зразу викликано на „біс".

„Жінка", як сольова точка арт. Валі Калин, бездоганна щодо виконання, натомість можна було мати деякі претенсії до автора тексту, тим більше, що він міг би дати куди кращу і сильнішу річ.

Арт. А. Радванський виявив себе одним із найкращих українських пісенькарів, розпоряджаючи милотембрним баритоном і вмінням передавання настроїв пісні.

У „Сумно" (текст Я. Климовського, муз. Б. Весоловського), він показав нам сцену розстання підпільника з його милою на залізничній станції. Вона подалася в далекий, незнаний світ вже останнім поїздом, а він залишився в краю, на стійці і хоч згодом сам перейшов щасливо з рейдом у вільний світ, то своєї милої шукає даремно й досні і найти не може, бо мабуть транспорт, в якому вона находилася, був захоплений ворогом.

„Пісонька про Львів" (муз. М. Гентиша до слів Я. Климовського) — знову розлука з дорогим, рідним Львовом. Рефрен цієї пісні кінчиться словами: „Вір'ю свято, діждемось ще кращих днів і побачим наш коханий, рідний Львів".

„Вояцькі пісні", музичний монтаж до слів О. Лисяка вражав повагою доданого рецитаційного тексту і тому маркантно відбивав від цілости, хоч з дидактичних мотивів він був цілком на місці.

У „Довкола світу", музич. монтажі І. Кононів, у її власному виконанні, авторка мала найбільші шанси показати свій багатющий талант в ділянці легкого жанру. Вона добилася цього своїми голосовими даними, інтерпретацією і самою сценічною фактурою — своїм мімічним, жестикуляційним зілюструванням представлюваних нею картин і персонажів. Дуже важливе в І. Кононів те, що вона вміє дотримувати міри і не переборщує у своїх шаржах. Як авторку, її ціхує творчий нерв, а як акторку щирість, сердечність, теплота і переконливість.

Монолог Калафатюка здебільша вже відомий публіці. Цим разом Радванський може непотрібно дещо приспішував темпо. Все ж таки його Калафатюк „дійшов" до публіки і мав успіх.

У сценці з давнього Львова, „Радник і Павлова" текст вийшов слабше, хоч виконавці Ярослав й Оксана Рудакевичі були знамениті. Ждати Ікерові на так мовити б — регабілітацію довго не прийшлося, бо його „Весельчак", у виконанні арт. Я. Пінота-Рудакевича повністю виконав цю „регабілітаційну" функцію.

„Щасливе, радісне життя", сатира на мешканеві обставини в Радянській Україні у виконанні арт. В. Шашаровського (текст Я. Климовського) до сліз смішила численно зібрану публіку разом з „Львівськими Співомовками" Папая-Керницького, якими симпатичний і високомистецький ансамбль закінчив свій вдалий вечір про далекий Львів.

Майстерність виконання (всіх без винятку) членів цього ансамблю заключається в легкості і безпосередності і в уникanні „яскравости", притаманної підсовєтським авторам.

На підставі цієї імпрези — ми утвердилися в вірі, що під оглядом легкого жанру, ми не лишаємось по заду передових культурних кадрів, і тому мусимо пошанувати зусилля акторів цього симпатичного ансамблю, який — дай Боже — має право стати постійним театром гумору і сатири такої потрібної під сьогоднішню пору українцям у вільному світі.

До повного успіху причинилась також оркестра Б. Гірняка і фортепіяновий акомпаніямент проф. Б. Базалі, як також скромні, але помислові декорації Ніни Климовської і технічне оформлення сцени Федора Луцишина.

Тексти конферансу В. Шашаровського дуже культурні.

Приявному на цьому вечорі Ікерові, який як автор прикрасив програму своїми текстами — публіка зготовила бурхливу овацію на доказ великої симпатії до нього.

Вечір „Пригадаймо Львів", буде повторений в неділю, дня 22-го березня у Ню Йорку (в залі Юньйор Гай Скул при Евню Б між 4-тою і 6-тою вулицями).

ХОРИСТИ і СПІВАКИ
Метрополії Ню Йорку і Ню Джерзі!

Окружний Комітет Відділів Українського Народного Союзу нашої Метрополії приготовляється до відзначення 65-річчя УНСоюзу великою культурно-мистецькою імпрезою, що має відбутись у винайменій вже на ту ціль залі Карнеґі Гол, в суботу, 30-го травня ц. р. Програма імпрези, що матиме традиційну назву фестивалів „ГОМІН УКРАЇНИ", складатиметься з двох частин: концертової та інсценізації „ВЕЛИКА ІДЕЯ" з часів Гетьмана Івана Мазепи, приготованої на підставі Трилогії Богдана Лепкого.

Фестиваль матиме репрезентативний український культурний характер і нам усім мусить залежати на тому, щоб він був, у межах наших можливостей і спроможностей, на найвищому рівні. Є всі підстави сподіватись і вже пороблено відповідні заходи, щоб на цій імпрезі були приявні видатні американські представники. Їм ми повинні показати зразок справжньої української народної культури. З цією думкою в концертовій частині буде виконана вперше українськими силами виконана тільки раз хором і симфонією Метрополітальної опери кантата покійного американсько-українського композитора Павла Печеніги-Углицького до слів Шевченка „Бють пороги" та оригінальна композиція також покійного стрілецького і американсько-українського композитора Михайла Гайворонського до слів Гетьмана Мазепи „Всі покою щире прагнуть".

Усім нам, усій нашій громаді, мусить залежати на тому, щоб виконання концерту принесло славу українській культурі та українському імені.

Тому, в порозумінні з дириґентами Українських Хорів Метрополії, закликаємо хористів і співаків нашої Метрополії причинитись до цього звеличення української культури своєю участю у великому ХОРІ ХОРИСТІВ, що виконуватиме концертову програму Фестивалю.

ЧЕРГОВА ПРОБА
ЦЬОГО ХОРУ ХОРИСТІВ
для співаків з
НЮАРКУ, ЕЛИЗАБЕТУ, КАРТРЕТУ, БАЙОНУ, ДЖЕРЗІ СИТІ, ПАССЕЙКУ
та довколишніх місцевостей
відбудеться
В НЕДІЛЮ, 22-го БЕРЕЗНЯ, в год. 2:30 по пол. в залі Народ. Дому в Байоні, при 35-37, 23-ій вул.

Усіх, що мають голос та бажали б виступити в цій репрезентативній імпрезі, Фестивалю „ГОМІН УКРАЇНИ", прохаємо ласкаво зголоситись на ці проби, що їх вестиме дириґент Метрополітального Хору Молоді п. Іван ЗАДОРОЖНИЙ. Мистецьким керівником Фестивалю є п. Ольга ДМИТРІВ.

ВШ. Управи і Дириґентів тих Хорів, з якими ми не могли чи не мали нагоди сконтактуватись, прохаємо заохотити своїх співаків до участи у цій великій імпрезі.

НЕХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ!
НЕХАЙ ЖИВЕ УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА!

Окружний Комітет Відділів УНСоюзу
Ню Йорку і Ню Джерзі

✝

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями та Знайомими, що дня 10. II., 1959 р. у Львові відійшов у вічність

наш Найдорожчий Батько, Брат і Дідуньо

бл. п. Евген Літинський

проживши 82 роки.

Заупокійна СЛУЖБА БОЖА буде відправлена в суботу дня 21. березня о год. 7 рано в церкві св. Миколая при 24 вул. і Жірард у Филаделфії.

Горем прибиті:

БОГДАН — син
о. ЯРОСЛАВ, ВОЛОДИМИР — брати
ІЗА, НЕЛЯ, МАРІЯ — сестри
ЮРІЙ, АЛЕКСАНДРА і ОЛЕНКА — внуки.

„Республіканці мусять залишитися вірними ідеям Тефта" — Беррі Ґоолдвотер

Вашинґтон. — Голови республіканських конґресових комісій для справ виборчої кампанії сенатор Беррі Ґолдвотер і конґресмен Ричард М. Сімпсон заявили, що республіканці мусять залишитися вірними ідеям покійного сенатора Роберта А. Тефта, якщо хочуть виграти вибори в 1960 році. Сенатор Ґолдвотер і конґресмен Сімпсон вислали партійні плятформи з 1945 і 1950 років, які склав був сенатор Тефт, що помер в 1953 році. На думку голов конґресових кампаній, Тефтові засади є актуальні і сьогодні, і їх треба підтримувати і в 1960 році, бо їх головною основою є такі справи, як збалянсований бюджет і боротьба проти соціялізму в уряді ЗДА. На основі Тефтових засад республіканці виграли були вибори в 1952 році, це саме можна буде зробити і в 1960 році, — розумують сенатор Ґолдвотер і конґресмен Сімпсон.

„Дісковерер I" вже не кружляє в орбіті Землі

Вашинґтон. — Директор Дослідної Аґенції при департаменті оборони Рой В. Джансон повідомив 17-го березня, що „треба припускати, що „Дісковерер I' вже не кружляє в орбіті Землі". Цей штучний сателіт випущено 28-го лютого з летунської бази Ванденберґ в Каліфорнії і він мав кружляти довкола Землі понад обома бігунами. В перших днях після випущення не було жадних сиґналів від „Дісковерера I", аж 5-го березня департамент оборони повідомив, що сателіт дістався до орбіти Землі і кружляє довкола неї. Джансон сказав тепер, що досі не вдалося було дістати радіові сиґнали від „Дісковерера I", а повідомлення з 5-го березня про кружляння сателіта основане є на найдостовірніших доступних інформаціях". Але деякі науковці приватно висловили свій сумнів, чи „Дісковерер I" взагалі був в орбіті Землі. В тому самому дні 17-го березня сателіт „Ванґард I" відзначив свої перші роковини з дня випущення. Він 3,931 раз окружив Землю, зробивши 131,318,211 миль. „Ванґард I" має соняшні батерії і тому може ще кружляти коло 200 років і надавати сиґнали. Крім „Ванґарда I" є ще чотири інші штучні сателіти, три американські і один совєтський, але ні один не надає сиґналів. Довкола Сонця кружляють два сателіти: 1 совєтський і 1 американський.

Большевицькі вельможі живуть більш люксусово, ніж американські мільйонери

Вашинґтон. — Підсовєтські громадяни не мають уявлення про дійсний спосіб життя своїх правителів, які влаштовують себе з більшим люксусом, ані ж американські мільйонери — твердить колишній член тайної совєтської поліції, Пйотр Сергеєвіч Дерьябін, який за життя Сталіна і коротко після його смерти належав до штабу, що приділював приватну охорону членам совєтської керівної кліки. Дерьябін утік 5 років тому до Відня і подався на азиль в ЗДА, зрадивши масу совєтських тайн, зокрема — про спосіб життя совєтських „достойників". Він назвав за назвиськами большевиків, які — як син Сталіна — відзначались нотірійним пиянством і розпустою, як також виявив різних большевицьких аґентів, які в останньому часі приїздили до Америки з „культурними місіями", м. ін. в складі танцювальної дружини Мойсєєва. Дерьябін твердить, що перший секретар східньо-німецької комуністичної партії Вальтер Ульбрихт перевів до одного з американських банків на чуже щось статися". Один із соже щось статися". Один із совєтських міністрів шляхів, видаючи заміж доньку, казав провести окрему залізничну лінію з Москви до своєї „дачі", щоб перевезти весільних гостей. — Дерьябін зізнавав перед конґресовою Комісією протиамериканських дій, але тепер оприлюднено ті зізнання. Час, коли він зізнавав і теперішнє місце перебування Дерьябіна строго засекречено.

СПІЛКА АВТОМОБІЛЬНИХ РОБІТНИКІВ ВТРАТИЛА 300,000 ЧЛЕНІВ

Дітройт. — Скарбник Спілки Об'єднані Автомобільні Робітники Еміл Мейзі повідомляє, що та робітнича організація внаслідок довшого безробіття під час економічної рецесії та внаслідок щораз то більшої механізації праці втратила майже 300,000 членів. Внаслідок меншого числа членів витрати цієї організації перевищували прибутки на 2,373,298 долярів, коли брати до уваги загальні фонди. Тепер в цій робітничій спілці є тільки 1,026,050 членів, які обов'язані платити членські вкладки.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во „Дністер", 430 Відд., повідомляє своїх членів, що побір складок за березень відбудеться в суботу, 21 березня, в Укр. Клюбі при 23-ій і Бравн вул. в годинах від 7 до 9 вечором і в неділю, 22-го березня, в Укр. Клюбі при 847 Н. Френклін вул. в годинах від 11:30 до 1:30 по пол. Просимо всіх тих членів, які не сплатили ще складок за березень і тих, які довгують, прибути і вирівняти свої складки, бо в противному разі будемо примушені тих членів, які постійно залягають з вплатами, суспендувати. — Р. Дяків, О. Бакай, Р. Книш.

✝

Ізидор БЕРЕСТЯНСЬКИЙ, — довголітній член Б-ва св. Юрія, Відд. 379, УНСоюзу в Шикаґо, Ілл., упокоївся в Бозі дня 15-го лютого 1959 р., на 73 році життя. Покійний походив зі села Слобідка Струсівська, пов. Теребовля, Зах. Україна. Полишив у великому смутку дружину Наталію, 2 синів, 4 доньки та 7 внуків. Похорон відбувся 18 лютого 1959 р., з пох. заведення до Укр. кат. церкви св. о. Миколая, а опісля на цвинтар св. о. Миколая при Higgins Rd., Шикаґо, Ілл. — В. Й. П!

М. Семків, секр.

Михайло ЗАХАРКО, довголітній член Б-ва св. Йосафата, 217 Відд. УНСоюзу в Рочестері, помер, по короткій недузі, 11-го лютого 1959 р., на 75 році життя. Покійний походив з села Чесники, пов. Рогатин, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Анну, доньку Варвару Мальовану, сина Лін і 2 внуків та сестру у краю. Був діяльним членом Б-ва св. Йосафата та належав до Укр. Амер. Клюбу, до Українського Піонер Клюбу, як також до "Bausch and Lomb Early Settlers". Похорон відбувся з пох. завед. до укр. кат. церкви св. Йосафата. По Богослуженні відпроваджено і зложено Тлінні Останки на цвинтарі "Holy Sepulchre Cemetery. — В. Й. П!

Голод, секр.

Анна МЕЛЬНИК, довголітня членкиня С-ва „Любов", Відд. 177 УНСоюзу в Warwick, R. I., померла дня 9-го березня 1959 р., на 68 році життя. Покійна походила зі села Жабинці, пов. Гусятин, Зах. Україна. Полишила у смутку 2 синів, Миколу і Станислава та 3 доньки: Catherine, Lena, і Mary. Похорон відбувся з української православної церкви св. Івана в Провіденсі, Р. Ай. Тлінні Останки спочивають на Oakland цвинтарі в Cranston, R. I. — В. Їй П.!

І. Лаба, секр.

ТАРЗАН, ч. 4228. Новий надо кучливець.

FINALLY, AS PLANNED, THE MAMMOTH TREED THE THIRD NATIVE. NOW WAS THE MOMENT FOR TARZAN TO ACT!

QUICKLY, DEFTLY, HE SHOT SEVERAL ARROWS INTO THE ROGUE'S SLATE-GRAY HIDE—

AND TANTOR, CRAZED BY THE STINGING BARBS, TURNED TO PURSUE HIS NEWEST ANNOYER!

Вкінці мамут, згідно з пляном, поставив у безвихідне становище третього тубільця.

Тепер надійшов час акції для Тарзана.

Швидко і вправно він вистрелив кілька стріл в темносіру шкіру здичілого слона...

І Тантор, божеволіючи від ущеплених зубців стріл, обернувся, щоб переслідувати найновішого надокучливця!